

Opinnäytetyö (AMK)

Kuvataide

2020

Salla Sillgren

AIVAN SATTUMALTA

– Sattuman vaikutus taiteellisessa työskentelyssäni

Salla Sillgren

AIVAN SATTUMALTA

- sattuman vaikutus taiteellisessa työskentelyssäni

Tässä opinnäytetyössä käsitellään kirjoittajan omaa taiteellista työskentelyä ja siihen vaikuttavia ja sitä muovaavia tekijöitä. Pohdinta painottuu erityisesti omakuvan kautta tehtävään omaelämäkerralliseen työskentelyyn ja, siihen, miten sattuma on vaikuttanut siihen, mitä taiteilija on, miten hän katsoo itseään ja millä tavalla se näkyy hänen teoksissaan.

Sattumaa tutkitaan sen eri muodoissa, ja keskitytään erityisesti sattuman rooliin kirjoittajan taiteellisessa työskentelyssä. Sattuman olemassaoloa pohditaan ja käsitteen moninaisuutta katsotaan useasta eri näkökulmasta. Tutkielmassa päädytään siihen, että ei ole oikeaa tai väärää tapaa katsoa sattumaa. Sattumia on, niitä ei ole, mutta jollain tapaa ne silti vaikuttavat kaikkeen.

Aiheita käsitellään kirjoittajan henkilökohtaisesta näkökulmasta, ja pohdinta painottuu kirjoittajan omiin kokemuksiin ja ajatuksiin sattumasta ja taiteesta ja niiden vuorovaikutuksesta. Pohdinnan pääteipisteestä haarautuu uusia kysymyksiä täynnä olevia reittejä. Ympyrä ei koskaan sulkeudu tekijän omassa työskentelyssä, eikä siinä, millä tavalla hän katsoo sattumaa.

ASIASANAT:

sattuma, serendipiteetti, elämäntarina, henkilökohtaisuus, taiteellinen työskentely

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fine Arts

2020 | 31 pages

Salla Sillgren

IT WAS JUST A COINCIDENCE

- Coincidence in my artistic practice

This thesis deals with the author's own artistic practice and the factors that influence and shape it. The thesis focuses in particular on autobiographical work completed through self-portraiture and how coincidence has affected who the artist is, how they view themselves and how it is reflected in their artistic practice.

Coincidence is studied in its various forms, with a particular focus on the role of coincidence in the author's artistic work. The existence of coincidence is studied and the diversity of the concept is viewed from several different angles. The exploration concludes that there is no right or wrong way to look at coincidence. It exists, it doesn't exist, but in certain ways it still affects everything.

The topics are addressed from the author's personal perspective and the reflection focuses on the author's own experiences and thoughts about coincidence, art and their interaction. Paths full of new questions branch out from the end point of the reflection. The circle never closes in the author's own work, nor in the way they view the concept of coincidence.

KEYWORDS:

coincidence, serendipity, autobiography, artistic practice

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2 SATTUMASTA SATTUMALTA	6
2.1. Sattuman määrittelemätön määrittely	6
2.2. Sattuma taiteessa ja sattumataiteesta	9
3 SATTUMA, HENKILÖKOHTAISUUS JA PERIMÄ TAITEELLISESSA TYÖSKENTELYSSÄNI	13
3.1 Vaikuttajana geenit ja kasvuympäristö	14
3.2 Sattuma omassa työskentelyssäni	17
3.3 Sattuma taiteellisen opinnäytetyön innoittajana	23
3.4 Liian henkilökohtaista?	26
4 LOPUKSI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
LÄHTEET	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

KUVAT

Kuva 1. Strange delight, 2020.	13
Kuva 2. Blossom, 2019.	16
Kuva 3. Prosessikuva videoteoksesta I've got my mother's eyes, 2020.	18
Kuva 4. Yksityiskohta teoksesta There's no such thing as a coincidence, 2019.	19
Kuva 5. Yksityiskohta teoksesta All the love letters I wrote to you, 2019.	22
Kuva 6. Notes from a volcano, 2018.	24
Kuva 7. Prosessikuva, 2019.	25
Kuva 8. Ote videoteoksesta I've got my mother's eyes, 2020.	26
Kuva. 9. New horizons, 2019.	28
Kuva 10. Katso, miten kaunis taivas, 2020	30

1 JOHDANTO

Käsittelen opinnäytetyössäni omaa taiteellista työskentelyäni ja siihen vaikuttavia ja sitä muokkaavia asioita. Pohdin erityisesti omakuvan kautta tekemääni omaelämäkerrallista työskentelyä ja sitä, miten sattuma on vaikuttanut siihen, mitä olen, miten katson itseäni ja millä tavalla se näkyy teoksissani. Olen kiinnostunut perimästä, elinympäristöstä, siitä, miten toiset ihmiset ovat vaikuttaneet siihen, kuka olen ja, miten näen maailman. Siihen miksi olen tässä, juuri tällaisena ja miten esitän sen teoksissani muille.

Tutkin niin kirjallisessa kuin taiteellisessa opinnäytetyössäni sattumaa monissa esiintymismuodoissaan. Pohdin mitä sattuma on, ja etsin sen alkulähdettä. Tekstissäni kuljen hetken matkaa myös filosofian ja fysiikan pinnoilla, kuitenkin keskittäen pohdintani taiteeseen ja taiteelliseen työskentelyyni ja sattuman vaikutukseen siinä. Vasta tutustuessani sattumaan paremmin ja etsiessäni lähdemateriaaleja tätä opinnäytetyötä varten ymmärsin, miten laaja käsite sattuma oikeastaan on. Siitä on tehty paljon tutkimuksia ja kirjoituksia yleisellä, filosofisella ja matemaattisella saralla, kuitenkin taidetta koskevan tutkimustiedon löytyminen on ollut vaikeaa.

Olen itse henkilökohtaisesti kiinnostunut sattumasta. Siitä miten se toimii, miten se muokkaa elämää, arkea ja olemassaoloa. Olen kiinnostunut siitä, miten sattuma ohjaa sitä, millaiseksi synnymme, kasvamme, muutumme ja muokkaamme itseämme. Olen kiinnostunut elämäntarinasta ja sattuman vaikutuksista siihen ylipäätään, mutta lähinnä sattuman vaikutuksesta omaan elämään. Sattuma on tärkeä osa taiteellista työskentelyäni. Se kantaa läpi kaikkien teosteni, sillä niiden suunnittelematon luonne ja usein täysin sattumanvarainen toteutus ovat erityisen suuri osa työskentelyäni.

Sattuman lisäksi omakuvallisuus on yksi työskentelyni kulmakivistä, mutta ei kuitenkaan täysin sen perinteisimmässä muodossa. Omakuvallisuus näkyy teoksissani installoituna, tekstinä, liikkuvana kuvana ja abstraktina massana. Sellaisena, josta voi löytää tunnistettavia muotoja, ihmisiä, asioita, mutta sitä ei kuitenkaan voi täysin identifioida kehenkään. Silti se olen minä.

2 SATTUMASTA SATTUMALTA

Tässä luvussa käsittelen sattumaa kokonaisvaltaisena teemana, kuitenkin suunnaten katsetta kohti sattumaa ja sattumanvaraisuutta taiteessa, erityisesti omassa taiteellisessa työskentelyssäni. Tarkastelen sitä, mitä sattuma on, miten se vaikuttaa elämäntarinaani ja sitä kautta taiteeseeni. Tässä luvussa pyrin myös selvittämään lyhyesti, miten valitsemani eri alojen asiantuntijat ovat pyrkineet sanallistamaan sattumaa.

2.1 Sattuman määrittelemätön määrittely

Sattuma käsitteenä on itselleni kiinnostava, sillä sitä voi tutkia ja sitä voi yrittää määritellä, mutta kuitenkin sitä ei pysty täysin selittämään. Vaikka sattumaa on käsitelty ja tutkittu tieteessä paljon, koen sen silti olevan itselleni tietyllä tapaa hämärä asia. Samalla kuitenkin etsin sille selittäviä sanoja ja lauseita eri tieteenaloilta, jotta voin tarvittaessa lokeroida erilaiset sattumaan liittyvät asiat ja tavat toimia ja tehdä taidetta.

Sattumaa ja sen ympärillä olevia teemoja on tutkittu ja käsitelty tieteessä paljon matematiikan, filosofian ja tiukan tieteellisestä näkökulmasta, mutta myös pohdiskellen ja ennustaen. Taiteessa sattuman tutkiminen on vasta aluillaan, vaikka sitä on käytetty taiteen tekemisen välineenä jo pitkään. Sattuma -sanan voi määritellä muutamilla sanoilla. ”Sattunainen tapahtuma, sattumus; se mikä tapahtuu odottamatta, ennalta arvaamatta t. aikomatta t. suunnittelematta; myös sokeasta kohtalosta”. (Kielitoimiston sanakirja 2019).

Kirjassaan *Sattuma ja Kaaos* (1991) David Ruelle, joka on yksi sattuma käsitteen keskeisistä luojista, puhuu siitä, miten sattuma on luonnon ja elämän keskeinen ominaisuus. Jos sattuman käsitteen hallitsee, on se Ruellen mukaan ”syvällisin filosofinen saavutus”. Ruelle pohtii sitä miten sattuma liittyy atomimaailman perustapahtumiin. Hänen mukaansa sattuma näyttäytyy meidän mittakaavassamme esimerkiksi ilmiöiden kaoottisena käyttäytymisenä. Muun muassa talouselämän ja historian kulun tasolla tulevaisuuden ennustaminen riippuu sattuman arvaamattomasta vaikutuksesta. ”Sattuma kieltää asioiden tarkan ennustamisen, mutta kun sattuma ymmärretään oikein, asioiden kulusta saadaan syvällistä tietoa niiden satunnaisuudesta huolimatta,” Ruelle sanoo. (Ruelle 1991.)

Sattumaa kuvaillaan ja selitetään sellaisin sanoin kuten vahinko, kohtalo, onni, onnettomuus. Riippuen täysin tapahtuman luonteesta sillä voidaan katsoa olevan eri puolia. Sattuma voi siis olla onnenpotku tai tuuri, hyvä ja positiivinen asia. Jokin yllättävä ja iloinen tapahtuma, jota ei välttämättä osata selittää muuten kuin sanomalla sen olevan sattumaa. Sattumalla on toki myös toinen puoli. Se on negatiivisempi, kuten jokin tapaturma, haveri tai onnettomuus. (Lehtonen 2014.) Vahinkokin on sattumaa, tosin se voi olla mielestäni luonnoltaan joko negatiivinen tai positiivinen.

Kun tapahtuma tai jokin asia on aiheutettu vahingossa, puhutaan siis usein myös sattumasta. Tällöin sattuma yhdistetään tarkoituksen ja suunnitelman puuttumiseen. (Lehtonen 2014.) Omassa taiteellisessa työskentelyssäni huomaan usein vahinkojen luovan uusia ulottuvuuksia teoksiini. Nautin siitä mahdollisuudesta, että myös niin kutsutut vahingot ovat osa tekemistäni ja luovaa prosessiani. Usein vahingot eivät johda mihinkään hyvään, mutta välillä niin käy, ja samanlaista tapahtumaa ei voi enää uudestaan saada aikaiseksi, vaikka sitä yrittäisikin. Vahingolla sanana ja ajatuksena on kuitenkin negatiivisempi sävy kuin sattumalla, joten sanan sattuma käyttäminen tekemistä kuvailtaessa on miellyttävämpää ja runollisempaa. Sen voi myös kokea taiteilijana sekä taiteen kuluttajana miellyttävämmäksi ja kauniimmaksi tavaksi ilmaista teoksen tekotapaa. Vahinko on tapaturma, sattuma on jotain viehättävää.

Sattuman voi myös joskus jollain tasolla ja halutessaan selittää, kun sitä tarkastelee lähemmin. Ihminen usein haluaakin selittää asioita, joita ei aivan täysin ymmärrä. Täysin puhdas sattuma olisi, jos asiat tapahtuisivat täysin ilman mitään syytä. ”*Sellaisella tapahtumalla ei edes periaatteessa voisi olla selitystä, vaan se olisi täysin selittämätön*”, sanoo Vaasan yliopiston soveltavan filosofian professori Tommi Lehtonen blogikirjoituksessaan. Joskus jokin asia siis tapahtuu niin, että se vaikuttaa täysin suunnittelemttomalta ja selittämättömältä. Tällöin tapahtumaa sanotaan usein puhtaaksi sattumaksi. (Lehtonen 2014.) Kuitenkin on epäselvää, voiko tapahtumia, joilla ei olisi minkäänlaista selitystä, olla edes olemassa. Filosofiasa tätä on pohdittu jo vuosisatojen ajan.

Erityisesti deterministisesti katsottaessa tapahtumien kulku on aina ennalta määrätty. Determinismin mukaan kaikille ilmiöille on syynsä, joten siihen uskovien mielestä puhdasta sattumaa ei ole olemassa. He sanovat, että on olemassa vain tapahtumia, joille ei ole selitystä ja näitä sanotaan, paremman tiedon puutteessa, sattumaksi. Heidän mukaansa kaikki tapahtumat ovat määriteltyjä, eivätkä ne voi tapahtua millään muulla tavalla. (Tieteen termipankki 2019.) Tämä on kuitenkin jollain tapaa ongelmallinen tapa ajatella, sillä se kiistää esimerkiksi tahdonvapauden. (Lehtonen 2014).

Yksi sattuman ilmenemismuodoista on serendipiteetti. Termi serendipisyys eli serendipiteetti tarkoittaa kykyä löytää arvokkaita ja hyödyllisiä asioita niitä etsimättä. Se myös tarkoittaa kykyä tehdä sattuman ohjaamia onnekkaita ja odottamattomia keksintöjä ja löytöjä. (Royston 1998, 4.) Monet arkielämää helpottavat, sairauksia parantavat ja monella tavalla maailmaamme laajentavat ja tietoisuuttamme lisäävät asiat ovat löytyneet sattuman ohjaamina.

Väitöskirjassaan Jari Jula puolestaan pohtii sitä, miten sattuman käsitteeseen liitetään ajatus hallitsemattomasta, ennakoimattomasta ja selittämättömästä, irrationaalisesta, epäloogisesta ja yllätyksellisestä. Hänen mukaansa sattumaa kuvataan irrationaaliseksi tapahtumaksi, eli ”sattuma tapahtuu rationaalisen kontrollin ulottumattomissa”. (Jula 2018, 11–12.) Jari Jula keskittyy tekstissään sattumaan ja taiteeseen. Palaan hänen pohdintoihinsa myöhemmin tässä opinnäytetyössä käsitellessäni sattumataidetta ja sattumaa taiteen tekemisen välineenä.

Matematiikan, luonnontieteen ja fysiikan näkökulmasta sattuma on pystytty määrittelemään selkeämmin. Esimerkiksi matematiikassa satunnaisuudella tarkoitetaan säännönmukaisuuden puuttumista erinäisissä tapahtumasarjoissa (Lehtonen 2014). Filosofisesta näkökulmasta sattumaa on tutkittu vuosisatojen ajan. Filosofit ja tiedemiehet, kuten Aristoteles, J.S. Mill ja Cournot pitivät sattumaa kahden tai useamman toisistaan riippumattoman kausaalisten eli syy-suhteisten asioiden yhdistymisenä. Toisaalla taas Epikuros, Charles Peirce ja William James ajattelivat sattuman olevan jotain sellaista, jota ei ole mahdollista selittää, jotain, jolla ei ole syytä. (Salosensaari 2005, 4.)

Artikkelissaan Rainer Salosensaari kirjoittaa siitä, miten Epikuros oli sitä mieltä, että maailma on syntynyt sattumalta. Epikuroksen mukaan ennen maailmojen syntyä on

vain tyhjä tila, jossa atomit putoavat rinnakkaisilla radoilla kuin pisarat sateessa kunnes yksi niistä poikkeaa tai nyrjähtää aavistuksen verran. Radaltaan sattumalta poikennut atomi osuu toiseen atomiin, mikä muuttaa sen putoamisrataa, joten se törmää kolmanteen atomiin. Tässä yhteensattumien prosessissa syntyy maailma. (Salosensaari, 2005, 4.)

Samalla tavalla voisi ajatella taiteessa teoksen synnyn. On erinäisiä osia, atomeja, välineitä ja ajatuksia. On tyhjää, olematonta, on vain tarve luoda jotain. On kangas, on valkoinen paperi, pala puuta, kiveä tai metallia, on materiaa ja materiaalia. Kun osaset

osuvat toisiinsa, alkaa muodostumaan uusi maailma, ajatus, kannanotto, onni, elämä tai taiteen kontekstissa: teos.

Pohtiessani sattumaa ja sitä, onko sitä oikeastaan olemassa, olen usein päätenyt siihen ajatukseen, että vaikka se olisikin minulle olemassa, siihen kuitenkin vaikuttavat monet tekijät, jotka voivat lopulta selittää sen, miksi jokin asia tapahtui. Voisiko siis ajatella, että sattuma ei koskaan kuitenkaan ole täysin immuuni muille tekijöille, kuten ihmisen toiminnalle, luonnonvoimille tai mille tahansa ihmiselämää ohjaavalle tapahtumalle tai tapahtumaketjuille. Jos esimerkiksi ajattelee sattumaa taiteessa, siinä ovat aina jollain tapaa taiteilijan itsensä teot ja ajatukset taustalla ja ohjaamassa sattuman syntymistä. Samalla sattumaa ei kuitenkaan voi ohjata, vaan se on vahinko ja suurelta osin kuitenkin täysin suunnittelematon teko. Kuitenkin se on jonkinlainen teko, joka ei välttämättä ole suoraan itse lopputulokseen, eli sattumatapahtumaan, yhteydessä oleva. Se on jonkinlainen voima, joka on saanut tietyn tapahtuman aikaan. Taustalla on yleisesti jokin teko, jokin ajatus, jokin suunnitelma. Blogikirjoituksessaan professori Lehtonen sanoo, että sattuma ei välttämättä jää selittämättömäksi. Mikä varmasti pitää paikkansa joltain osin. (Lehtonen 2014.) Kuitenkin samalla uskon, että sattuma on aina jollain tapaa selittämätön, vaikka sen syntyyn voivatkin vaikuttaa monet tekijät, jotka pystymme välillä helposti nimeämään.

2.2 Sattuma taiteessa ja sattumataiteesta

Väitöskirjassaan Sattuma taiteen tapahtumisen välineenä Jari Jula pohtii sattumaa taiteessa. Hänen mukaansa sattumasta taiteessa ei ole tehty oikeastaan muita tutkimuksia kuin Christian Janecken vuonna 1995 julkaistu väitöskirja Kunst und Zufall, jossa Janecken tavoitteena on esitellä sattuman vaikutuksia taiteeseen. Teoksessaan Janecke puhuu Julian mukaan siitä, miten modernia taidetta voi ymmärtää ottamatta huomioon sattuman roolia tekoprosessin aikana tai niiden ilmenemisessä. (Jula 2018, 21–22.)

Kuvataidetta käsittelevissä teksteissä – arvosteluissa, näyttelytiedotteissa ja oman työskentelyn kuvauksissa – termiin sattuma törmää toistuvasti. Mitä käsitteellä tarkoitetaan, jää teksteissä yleensä tarkentamatta. Näin on laajemminkin: sattuman olemus vaikuttaa selvältä ja otetaan annettuna. Aristoteles teki samanlaisen huomion aikaisten puheista. Termiä sattuma käytettiin hänen mielestään

huolettomasti ja ristiriitaisesti paneutumatta sanan merkitykseen. Aristoteleen (Fys II 4, 195b 31–35) mukaan sattumaa on tutkittava. (Jula 2018, 11.)

On myös yllättävää, että sattumasta taiteessa ja sattumataiteesta on tehty verrattain vähän tutkimuksia, vaikka juuri monet taiteilijat puhuvat, ja ovat puhuneet jo vuosikymmeniä sitten, sattumasta tai luoneet sattuman pohjalta erinäisiä tapoja tehdä taidetta. ”Sattuma johdattaa uuden äärelle”, Jula sanoo Janecken vastanneen tutkimuksessaan kysymykseensä siitä, miksi sattuma on läsnä taiteessa. (Jula 2018, 23). Monet taiteen tekijät luovat ja ovat luoneet teoksiaan sattuman kanssa yhteistyössä. Kun hakukone Googleen kirjoittaa haun *artist statement + sattuma*, hakutuloksia löytyy jo Suomessa tällä hetkellä työskentelevien taiteilijoiden kirjoituksista kymmeniä, jollei enemmänkin. Esimerkiksi kuvataiteilija Satu Kiuru sanoo omassa artist statementissään sattumasta ja omasta työskentelystään näin: ”Kehittelen usein ideoitani pitkään, jolloin aika ja sattuma vaikuttavat teokseen tai jokin löydetty esine voi muuttaa teoksen kulkua.” (Kiuru, 2019).

Sattumataidetta ja taidetta, jonka itse ajattelen hyötyvän sattumasta, tehdään monilla eri menetelmillä. Toiset niistä on liitetty sääntöihin ja toimintatapojen alle, toiset taas ovat määrittämättömiä tapoja tehdä ja luoda. Määrittelemättömät teot ovat usean taiteilijan tapa käyttää sattumaa. Monet tekijät huomaavat sattuman vaikuttaneen teoksiinsa vasta niiden valmistuttua. Toiset taas käyttävät sattumaa, jossain sen ilmenemismuodoista, tekemisen välineenä. Seuraavaksi mainitsen muutamia esimerkkejä taiteen tekemisen menetelmistä ja taiteilijoista, joiden teoksissa näen sattuman olleen jollain tapaa välillisesti tai suoranaisesti teosten tekijänä.

Erilaisten taidetta tekevien piirustuskoneiden tai muiden koneen avulla tehtyjen tekojen tuottama taide voi myös olla jollain tapaa sattumanvaraista. Esimerkiksi itävaltalaisen taiteilijan Jean Tinguelyn tuotantoon kuuluu mekaanisia veistoksen kaltaisia teoksia, joista osalla oli tehtävänään toimia niin kutsuttuina piirustuskoneina. (Museum Tinguely 2019). Tinguely ei ole toki ainoa taiteilija, jonka tuotantoon kuuluu koneen avulla tehtyjä teoksia. Hän on kuitenkin ollut mitä ilmeisemmin yksi ensimmäisistä taiteilijoista, joka on hyödyntänyt konetta ja samalla myös jonkinlaista sattumaa teoksissaan. Koneella saa luotua tietynlaista jälkeä, jos niin haluaa, kuitenkin myös esimerkiksi Tinguelyn teoksista näkyy jonkinasteinen hallinnan luovuttaminen koneelle ja samalla mielestäni myös sattumalle.

Maalaustaiteessa yksi tunnetuimmista sattumaa hyväksikäyttäneistä taiteilijoista on Jackson Pollock. Hän käytti juoksevia maaleja, joita hän jollain tapaa pystyi hallitsemaan, mutta samalla kuitenkin ei täysin. Hänen maalaustyyliään voisi kuvailla maalilla piirtämiseksi. Hän myös luopui perinteisistä tavoista maalata. Nosti kankaan lattialle ja käytti siveltimen sijaan tikkua. Surrealistisesta näkökulmasta Pollockin teokset lukeutuvat automatismien avulla luotujen teosten kategoriaan. (Guggenheim 2018.) Automatismi -termillä tarkoitetaan tässä yhteydessä taiteen luomista alitajunnan ja sattuman avustuksella (Tate 2019).

Olen myös omassa työskentelyssäni huomannut sen, miten roiskeilla ja juoksevalla maalilla on oma tahtonsa. Maalilätäköt kuivuvat kuten itse haluavat. Teräsharjalla, vanhalla kirjastokortilla tai kuivuneella mustekynällä saa jätettyä kostean maalin pintaan aivan toisenlaista jälkeä kuin perinteisesti siveltimellä. Ne ovat hallitsemattomampia, raamempia, usein tietyllä tavalla kovempia, kuin lempeä ja pehmeä sivellin. Maalikerrokset käyttäytyvät eri tavoin eri työvälineitä käytettäessä. Tällöin myös sattumalle on paljon enemmän tilaa.

Olin katsomassa vuoden 2019 New Performance-festivaaleilla performansseja ja tajusin siinä hetkessä miten performanssitäiteilijät antavat sattumalle varsin suuren mahdollisuuden. Jos itse performanssissa ei oteta yleisöä mukaan, niin silti yleisö saattaa jollain tapaa vaikuttaa myös itse performanssiin. Jokainen performanssi voi olla erilainen, vaikka sillä olisikin jonkinlainen käsikirjoitus taustanaan. Sattumalta jokin odottamaton asia tapahtuu. Yleisössä on sattumalta henkilö, joka haluaa jollain tavalla ottaa osaa tai kommentoida performanssin tapahtumia. Tällöin taiteilija antaa myös sattumalle vapauden olla osa teosta.

Tästä hyvänä esimerkkinä on performanssitäiteilijana tunnettu Marina Abramović. Hänen monissa performansseissaan annetaan sattumanvaraisuudelle ja toiselle ihmiselle tietynlainen vapaus muokata teosta. Esimerkiksi hänen performanssinsa Rhythm 0 perustuu juuri yleisön toimintaan, tämä antaa mielestäni myös sattumalle paljon tilaa. Sattumalla oli kyseisessä performanssissa osansa, sillä yleisön tapaa ja tekemisiä ei voinut millään tavalla ennustaa. Performanssin aikana taiteilija seisoj paikallaan ja hänen ja yleisön välissä oli ainoastaan pöytä, jonka päällä oli erinäisiä esineitä ruususta ladattuun aseeseen. Esineitä oli 72 kappaletta, jokainen toistaan vaarallisempia. (Guggenheim 2019.) Yleisöllä oli mahdollisuus tehdä mitä tahansa niin taiteilijalle, itselleen kuin toisille teosta seuraamaan tulleeille. Sattumalla ja ehkä intuitiolla oli sormensa pelissä, kun jossain kohtaa performanssia yksi yleisön jäsen otti ladatun aseensa, laittoi sen taiteilijan

käteen ja osoitti sen kohti Abramovićin kaulaa ja jäi odottamaan mitä tapahtuu. Galleristi puuttui tilanteeseen ja otti aseensa ja heitti sen ikkunasta. (Il Sapere 2019.) Eri ihmisten läsnäolo olisi voinut johtaa toisenlaiseen lopputulokseen. Myös pitkäkestoisen performanssin vaikutukset taitelijan psyykeeseen ja fyysiseen hyvinvointiin antavat sattumalle, vahingolle, luonnolle, jollekin ulkopuoliselle vallan siitä, miten performanssi etenee ja millainen teos sen kautta syntyy. Jollain tasolla koen myös samojen asioiden vaikuttavan omaan tekemiseeni.

1700-luvulla alkunsa saanut tekniikka nimeltään decalcomania on oiva esimerkki sattumataiteesta. Decalcomania on eräänlainen grafiikan siirtokuvatekniikka, jossa maali, muste tai jokin muu väriaine levitetään paperin tai muun materiaalin pinnalle. Musteen tai muun väriaineen ollessa vielä märkä siihen painetaan esimerkiksi paperi, lasi tai alumiinifolio, jonka pinnalle syntyy sattumanvarainen abstrakti kuva. (MoMa 2019.) Decalcomaniamaista tekniikkaa voi käyttää myös maalatessa. Usein esimerkiksi ylimääräistä nestettä teoksen pinnalta pyyhkiessäni käytän esimerkiksi akvarellipaperia imemään ylimääräistä väriä. Tällöin paperiin syntyy kuvio, jota käytän joko sellaisenaan tai jonkin toisen teoksen pohjana tai kerroksena. Sattuma on tässäkin läsnä, vaikka itse teko tapahtuu taitelijan omasta tahdosta.

Kuva 1. Strange delight, 2020.

3 SATTUMA, HENKILÖKOHTAISUUS JA PERIMÄ TAITEELLISEN TYÖSKENTELYSSÄNI

Sinä olet syntynyt sattumasta,

Koottu paloista, joista kukaan muu ei voi tietää mitään

Minä olen syntynyt sattumasta,

Koottu paloista, joista kukaan muu ei voi tietää mitään

(En kai minäkään tiedä.)

Tässä luvussa keskityn miettimään sitä, millä tavalla sattumanvaraisuus, henkilökohtaisuus ja perimä ovat vaikuttaneet siihen, millainen olen taiteilijana, miten katson maailmaa ja millaisia teoksia teen. Haluaisin kertoa taiteeni kautta tarinaa siitä, miten minä olen tässä ja, miten sattuma siihen on vaikuttanut. En kuitenkaan ole varma tiedäkö itsekään mikä se tarina on. Kirjoitan päiväkirjamaisia lauseita, joista en itsekään tiedä, onko ne koskaan olleet totta vai luonko itselleni vain uudenlaisen elämäntarinan tai tapahtumia. Entä, jos minä en olisikaan minä? Entä, jos en olisi koskaan syntynyt tällaisena?

3.1 Vaikuttajana geenit ja kasvuympäristö

*Miten olen tässä, jos sinä olet siinä
En tiedä sinusta mitään, mutta oletan
En tiedä miten sinä olet katsonut maailmaa,
mutta uskon näkeväni sinussa olleen elämänjanon*

*Salaisuuksiako ne ovat, vai eikö ne vaan koskaan ole tullut puheeksi?
Kertoisit varmasti, jos kysyisin
Mutta miten minä osaan kysyä
Oikealla tavalla*

*Mitä sinä silloin ajattelit
Mitä sinä silloin koit
Miten sinä katsoit tulevaa
Miten sinä halusit maailman ottaa itsellesi
En usko, että tiesit sitä itsekään,
enhän minäkään tiedä,

vieläkään,
kolmekymmentä viisi vuotiaana.*

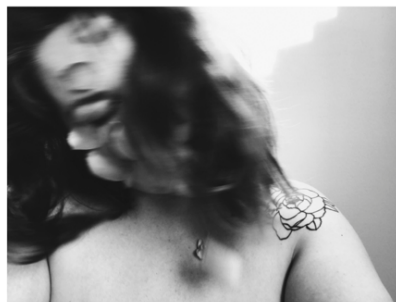
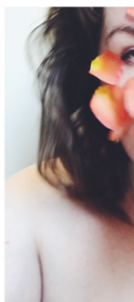
Usein sanotaan, että tyttäret muuttuvat vanhetessaan äitiensä kaltaisiksi. Siitä perimästä ja samankaltaisuudesta on pyrkinyt pyrstelemään pois teini-iässä ja aikuisuudessa.

Minusta ei tule äitini kaltaista,

mutta jonain päivänä kuitenkin löytää itsensä lukemasta sanomalehteä samassa järjestyksessä, kuin oma vanhempansa. Sitten tajuaa, että tapa, jolla leikkaa leivän päälle kurkkua tai viikkaa pyykit, on alitajuntaisesti opittua suoraan äidiltä. Jonain päivänä alkaa kuulemaan omassa äänessään oman äitinsä äänen. Lapsena äiti oli suurin esikuva, idoli, teini-iässä siitä pyristeli vauhdilla pois. Aikuisenakin vielä hieman haluaa repiä ja rikkoa niitä oman vanhemman vaikutuksia, sitten sitä, millä tavalla on olemassa ja millä tavalla tekee itselleen paikkaa tässä maailmassa alkaa kuitenkin tutkimaan ja pohtimaan ja pitämään mielenkiintoisena, myös niitä aiemmin vieroksumiaan ajatuksia ja tapoja toimia. Otan sieltä täältä väistämättä kasvuani ja kasvattajaani sekä perimääni mukaan myös taiteelliseen työskentelyyni.

This is me
blossoming
into someone
you don't know.

Kuva 2. Blossom, 2019.

Onko tavat ja eleet opittuja, opeteltuja vai voiko ne syntyä yhdessä perimän kanssa? Onko mahdollista kokonaan pyyhkiä pois oma perimä? Onko se taiteessa tarpeellista vai onko se täysin turhaa? Pyyhkiä pois? Vai inspiroitua?

Miten minä voisinkaan

Tehdä mitään

Ilman,

Että kuulen sinut

Taiteeni ja tämän opinnäytetyöni haaleana punaisena lankana kulkenut sattuma on keskiössä myös siinä, kun pohditaan omaa perimää. Miten minä juuri olen syntynyt tällaisena, tähän hetkeen ja tähän perheeseen. Miten oman äitini sattumia täynnä oleva elämäntarina, on muokannut häntä ja hänen kauttaan myös sitä millaiseksi minä olen kasvanut ja muokkautunut äitini kasvatuksen, rakkauden ja yhteiselon kautta. Mietin millä tavalla geenit jo johdattavat meitä siihen suuntaan, jossa meidän tulevaisuutemme kulkee. Onko kuitenkin mahdollista unohtaa se täysin ja luoda itsensä kokonaan uudestaan?

En usko.

Kai.

3.2 Sattuma omassa työskentelyssäni

Sattuma ja sattumanvaraisuus ovat yksi taiteellisen työskentelyni kulmakivistä. Minulle on tärkeää olla hetkessä. Tehdä teoksia, koska ne haluavat tulla tehdyiksi. Minulle on tärkeää antaa intuitioni, impulssieni, tunteideni ja juuri sen hetkisten henkisten sekä materiaalistien resurssieni viedä teoksiani eteenpäin. Synnyttää niitä. Minulle on tärkeää antaa suunnittelemattomuudelle mahdollisuus. Hetki- ja paikkasidonaisuus antavat teoksilleni tilaa elää, onnistua tai epäonnistua. Haluan luoda serendipiteetille onnistumisen mahdollisuudet, sattumalle oikeanlaisen kasvualustan.

Kuva 3. Prosessikuva videoteoksesta I've got my mother's eyes, 2020.

Usein teosteni materiaalit tulevat eteeni tiettyjen tapahtumien kautta. Kävelin Kööpenhaminassa veden äärellä, ympärillä pauhasivat kirkonkellot, aurinko paistoi vielä viimeisiä säteitään. Vedessä lipui yksinäinen, valkoinen muovipussi, eteerisen kauniina, outona

esineenä väärässä paikassa, visuaalisesti kuitenkin juuri oikeassa. Tunnelma oli unenomainen ja halusin saada sen jollain tavalla talletettua. Kuvasin noin kahden minuutin pituisen videopätkän, en tuossa hetkessä tiennyt miksi. Kaksi vuotta myöhemmin, opinnäytetyötä tehdessäni, löysin pätkän ja tiesin tasan tarkkaan minkä vuoksi sen olin kuvannut. Ohi lipuvasta muovipussista tuli tärkeä osa taiteellista opinnäytetyötäni.

Toinen tapahtumien ketju, jossa koen sattuman olleen osallisena tapahtui, kun asuin asunnossa, jossa sairastuin sisäilmaongelmien vuoksi. Jouduin muuttaessani luopumaan isosta osasta omaisuuttani, jotta samat ongelmat eivät seuraisi seuraavaan kotiin. Olin pakotettu vaihtamaan tekstiilit, jotka uutena ostaessa ovat lähes aina pakattuina muoviin. Katselin muovikasaa, joka kasvoi ja kasvoi, ja tajusin, että haluan hyödyntää niitä jollain tapaa teoksissani. Jos kyseinen tapahtumakulku ei olisi tapahtunut, en välttämättä olisi koskaan ottanut *There's no such thing as a coincidence* -installaationi yhdeksi materiaaliksi muovia. Kirjoitan tässäkin kohtaaa itse sattumasta, mutta moni muu saattaisi sanoa, että löydön taustalla on tapahtumien sarja, joka johdatti uudenlaisen materiaalin löytymiseen. Ehkä tällöin puhutaan pikemminkin serendipiteetistä.

Kuva 4. Yksityiskohta teoksesta *There's no such thing as a coincidence*, 2019.

Haluan ajatella, että sattuma, vaikka sille olisikin jonkinlaisia syitä ja selityksiä, on mahdollinen. Että se on olemassa ja voin käyttää sitä hyödykseni elämässäni ja taiteessani. Haluan ajatella, että asioilla ei ole määriteltyä lopputulosta, vaan mikä tahansa voi muuttaa sen. Erityisesti haluan uskoa sattumaan positiivisena voimana. Haluan nähdä sattuman ja vahingon olevan asioita, jotka johtavat hyviin lopputuloksiin ja mielenkiintoisiin matkoihin. Erityisesti taiteessa ja taiteentekijänä uskon, että sattumalla on omanlaisensa paikka ja mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten teos saa muotonsa. Se millaiseksi maalaus, valokuva, installatio tai vaikka videoteos muodostuvat eivät ole pelkästään minun, taiteilijan, käsissä vaan jokin muu voima myös saa osallistua niiden tekemiseen. Haluan antaa sattumalle ja vahingolle tilaa luoda jotain, mitä en koskaan olisi itse suunnitellen pystynyt luomaan.

Uskonkin siis itse siihen, että sattuma ei ole mitään, mitä voisi täysin rationaalisesti selittää. Uskon siihen, että on asioita, jotka johtavat kohti sattumaa tai ovat osa sattuman syntyä. Uskon siihen, että sattuma on olemassa. Uskon myös siihen, että sitä ei ole olemassa. Samalla uskon myös siihen, että on mahdollista tehdä esimerkiksi taidetta ilman sattumaa, suunnitellen ja miettien jokaisen askelen kohti lopullista teosta. Se ei kuitenkaan ole itselleni luonteva tapa työskennellä, ja huomaan sitä yrittäessäni tuskastuvani teoksen äärellä. Annan periksi ja jätän teoksen kesken ja siirryn tekemään jotain, mitä en ole suunnitellut tai ennalta oikeastaan miettinyt lainkaan. Sattumassa minua vetää puoleensa juuri sen ennustamattomuus. Hallinnan antaminen jollekin muulle taholle, mutta ei kuitenkaan kenellekään muulle ihmiselle. Valta annetaan jollekin elottomalle, näkymättömälle, jollekin selittämättömälle.

Olen tehnyt teoksia oikeastaan aina täysin suunnittelematta. Teen harvoin luonnoksia tai käsikirjoitusta. Lopulliset teokseni ovat kokeilujen tulosta, sattuman ja leikin yhteistyössä tapahtunutta. Jos kokeilujen lopputulos ei miellytä, käytän niitä uusien teosten pohjina. Esimerkiksi monissa maalauksissani voi pohjalla olla kerroksittain maalia, merkinöjä, paperia ja muuta massaa, joka usein luokin sopivasti epätäydellisen kerroksellisuuden uudelle teokselle. Tämäkin tapahtuu aivan sattumalta. Juuri tämä intuitiolla tekeminen ja suunnittelemattomuus on taiteen tekemisessä itseäni kiehtova tekijä. Minulle tärkeää on se, miten, tutkimalla, tekemällä, onnistumalla ja epäonnistumalla löytää jotain, mitä ei olisi muuten osannut nähdä, tehdä tai kokea.

Kuva 5. Yksityiskohta teoksesta All the love letters I wrote to you, 2019.

Omassa taiteellisessa työskentelyssäni sattumanvaraisuus ja sattuma tulevat esiin muun muassa materiaalivalinnoissani ja siinä, millä tavalla niistä alkaa muodostumaan teoksia. Suuri osa teoksiini käytettävistä materiaaleista on löydettyjä tai saatuja asioita. Kyseiset materiaalit ja esineet ovat teosteni sattumanvaraisuuden lähtökohtia. Kerään kaupungilla kävellessäni rakennustyömaiden muoveja. Poimin taskuihini kiviä rannoilta, teiltä ja puistoista. Otan vastaan mainoslehtisiä, kun niitä minulle tarjotaan. Säilytän vanhoja postikortteja, ja kiinnostun vanhoista valokuvista ja tarinoista. Innostun sanoista, jotka on raaputettu wc-kopin oveen, tai halkeamista, jotka on muodostuneet vuosien saatossa katukivetykseen tai maalipintoihin. Materiaali tulee eteeni, noukin sen maasta, tai tallennan sen kännykkäni muistiin, säästän sen joltain varten, en kuitenkaan tiedä miksi. Vielä.

Teoksiini valikoituvat materiaalit on usein juuri niitä, jotka sattuvat olemaan käsillä. Käytän sitä kynää, joka ensimmäisenä osuu käteeni, sitä pensseliä, jonka kurotan lattialla istuessani pöydältä, sitä paperia, kangasta tai puulevynpalaa, jonka olen sattumalta löytänyt tai säästänyt. Teen teoksia eri menetelmillä suunnittelematta, intuitiivisesti ja kokeillen. Minua kiinnostaa myös valtavan paljon jonkin tietyn materiaalin tutkiminen. Se millä tavalla sitä voi työstää, kuluttaa, koota, pestä tai vaikka repiä ja kasata taas takaisin kokonaiseksi on minulle yksi tapa löytää sattumalta mielenkiintoisia tapoja, tekniikoita tai lopputuloksia.

Teen teoksia, joilla on jonkinlainen tarina ja kerroksellisuus. Niillä on tarve kasvaa, muokautua tai olla olemassa jollain tavalla eri muodossa. Siksi etsin myös uusia ja erilaisia tapoja muun muassa maalata ja jättää jälkeä. Minulla on tarve löytää aivan uusi tapa tehdä teoksia. Uudenlaisen tavan maalata tai piirtää. Tätä kokeilin muun muassa *There's no such thing as a coincidence* teoksen yhteydessä. Otin käteeni neulan ja lankaa, ja päätin kokeilla miltä tuntuisi piirtää niillä muovin pinnalle. Innostuin, kiinnostuin ja löysin itselleni uuden tavan jättää jälkeä, piirtää. En ollut ollut kuukausiin innostunut piirtämisestä lainkaan, nyt se tuntui uudelta ja kiehtovalta.

Kuva 6. Notes from a volcano, 2018.

Tekstillä ja tarinalla on usein tärkeä rooli työskentelyssäni. Tehdessäni teoksia tarina on itselleni olennainen rakennusaine teosten pohjana. Tarinallisuuden ei tarvitse olla katsojalle kuitenkaan täysin selkeä, jos lainkaan. Se näkyy siveltimenvedoissa ja värivalinnoissa. Se näkyy videoteosten kerroksissa ja valokuvien abstrahoituneissa muodoissa. Kirjoitan usein tarinaa myös maalauksiini. Välillä tarinaa voi lukea suoraan esimerkiksi juuri maalauksen pinnalta, välillä sanat vain katoavat maalin sekaan tai jäljet muodostavat kirjaimia ja kirjoitusta muistuttavia merkintöjä tai rivejä. Myös teosten nimeäminen ja siinä kohtaa sanojen kanssa leikkittely on itselleni tärkeää.

Teen paljon omakuvallisia teoksia, joiden keskiössä myös koen sattuman vaikuttavan vahvasti. Omakuvallisuus näkyy niin abstrakteissa maalauksissani, kuin itsestäni otta missani valokuvissa tai videopätkissä. Teosteni teemat ja nimet ovat usein vahvasti myös omakuvallisia tai elämäkerrallisia. Samalla ne ovat vain osa minua. Voisi siis sanoa, että teen omakuvia, joissa olen, mutta samalla en kuitenkaan. Välillä mietin, miksi teokseni tulevat niin vahvasti omasta elämästäni, omista tarpeistani. Välillä taas olen kiinnostunut enemmän maailmasta ympärilläni. Silloinkin teosteni teemat kuitenkin linkittyvät minuuteeni jollain tapaa omaelämäkerrallisina tai omakuvallisina.

3.3 Sattuma taiteellisen opinnäytetyön innoittajana

Pohdin taiteellisessa opinnäytetyössäni sitä miten sattuman kautta minä sain alkuni juuri tällaisena kun olen. Miten sattuma vaikutti siihen millainen äitini elämästä tuli ja miten hänen kokemuksensa vaikuttavat minuun ja siihen millaiseksi minä olen kasvanut, muokkautunut ja miksi. Olen kiinnostunut perimästä, elinympäristöstä, siitä miten toiset ihmiset, varsinkin vanhemmat, tässä tapauksessa äitini, on vaikuttanut siihen kuka olen ja miten katson maailmaa. Siihen miksi olen tässä, juuri tällaisena ja miten olen minä.

Kuva 7. Prosessikuva, 2019.

Taiteellisessa opinnäytetyöni innoittajana ja teoksen ytimenä on äidistäni kuvatut kotivideopätkät. Teen videoiden pohjalta omakuvallisen teoksen ja siksi koen tarpeelliseksi pohtia tässä opinnäytetyössäni äiti-tytär-suhdetta sattuman rinnalla.

Sattuma kietoutuu myös siihen tapaan, jolla videot on löytäneet tiensä minulle ja alun perin äidilleni. Niiden on ollut jo itsessään sattumien johdattalemaa. Jouluna 2017 äitini sai postissa joulukortin, jossa toivottajana oli mystinen kirjainyhdistelmä. Kortin kanssa samassa kuoressa oli muistitikku, jonka sisältö oli niin äidilleni, kuin kaikille muillekin mysteeri. Muistitikun uumenista löytyi vuoden 1968 kotivideopätkiä äidistäni sekä valokuvia samaiselta vuodelta. Jo tuolloin ajatukseni suuntautui videopätkien uudelleen käyttämiseen omassa taiteessani. Kuitenkin tuolloin ne jäivät vielä muhimaan ja löytyivät tietokoneeni uumenista etsiessäni jotain muuta materiaalia. Olin jo pidempään miettinyt sattumaa ja sitä millä tavalla se on osa taiteellista työskentelyäni. Videoiden uudelleen löytyessä ajatukseni hyppäsivät suoraan sattumaan ja siihen, miten täydellisesti ne käsittelevät sitä monelta kantilta.

*tunnen osia
tarinoita
joita ei kuitenkaan kerrota*

*juoksen
kohti
poispäin*

Kuva 8. Ote videoteoksesta I've got my mother's eyes, 2020.

Taiteellisessa opinnäytetyössäni keskityn tutkimaan tätä minulle uutta sekä suvussani ylipäättään harvinaista kotivideomateriaalia. Kotivideoiden pääosassa on tuolloin 20-vuotias äitini. Hänestä on kuvattu kaunista lähikuvaa, jota katsoessani huomaan, että yritän löytää itseäni hänestä, silmistä, katseesta ja eleistä. Tarpeeni olla yhteydessä johonkin, olla osa jotain. Sukua, perhettä, jonkinlaista sidettä, jonka liimana on perimä. Näiden kotivideoiden pohjalta tein omakuvallisen videoteoksen, jossa pohdin sattumaa ja sitä, miten paljon äitini ja hänen kauttaan muu perimä on vaikuttanut ja vaikuttaa minuuteeni.

Kuva 9. New horizons, 2019.

3.4 Liian henkilökohtaista?

Taiteellisessa työskentelyssäni olen jo pidempään keskittynyt teemoihin, jotka nousevat henkilökohtaisesta elämästäni. Olen esiintuonut ja luonut hetkiä ja ajatuksia siitä, miten minä voin, siitä, mitä minulle tai lähipiirilleni on tapahtunut tai tapahtuu parhaillaan. Käsittelen teoksissani ihmisyyttä, hetkiä, arkea, elämänmuutoksia ja kaikkea, mikä tuntuu tärkeältä juuri siinä hetkessä. Ammennan taiteeseeni paljon tunnetiloista ja niiden kohteena tai aiheuttajana olevista ihmisistä. Haluan luoda eräänlaisia katsauksia ihmisyyteen ja inhimillisyyteen. Pohdin myös sitä, missä kulkee henkilökohtaisuuden raja, ja millä tavalla itse taiteilijana teen siitä rajasta tiukemman, tai millä tavalla häivyttän sen.

Käyttäessäni teoksissani paljon otteita suoraan itsestäni, henkisesti ja fyysisesti, paloja henkilökohtaisesta elämästäni, ympäröivistä ihmisistä ja suhteistani heihin tuon itseni ja elämäni alttiiksi, paljaaksi ja muiden arvosteltavaksi. Teen usein omakuvallisia teoksia, joiden ajattelen olevan myös jollain tapaa elämäkerrallisia ja jonkinlaisen omaelämäkerran kerryttämistä, kirjoittamista sanoin ja kuvin ja siveltimen liikkein. Olenkin kiinnostunut elämäkerrallisuudesta osana erilaisten teosten työstämisessä. Haluan myös teosteni kautta pohtia sitä millä tavalla perimä ja erilaiset sukulaisuussuhteet, geenit ja kasvuympäristö voivat vaikuttaa siihen millaiseksi olen kaiken sen vaikutuksen alaisena, sattuman johdattamana, perimän pyörittämänä, tullut.

Joskus mietin,

Onko tässä mitään järkeä

Sitten muistan,

*Minun **pitää** kertoa*

Tutkimuksessaan Päivi Kosonen puhuu epäjatkuvasta omaelämäkerrasta. Hän käyttää osuvasti mielikuvaa helminauhasta, jota tehdään, katkotaan ja kootaan uudestaan. (Kosonen 2000, 13.) Minulle taiteen tekeminen henkilökohtaisten asioiden kautta ja pohjalta on omalla tavallaan tuollaisen helminauhan kasaamista. Erityisesti se on kuitenkin sen katkomista, sotkemista, tuhoamista ja taas tuhottujen helmien uudelleenrakentamista. Samalla tavalla kuin elämä itse.

Taide vie elämästäni suuren osan. Tärkeän osan. Pohdin usein sitä, millä tavalla tietyt elämäntapahtumat ovat johdattaneet minut tähän hetkeen. Miten olen löytänyt tieni vuosien jälkeen paikkaan, henkiseen ja fyysiseen ympäristöön, jossa voin elää ja hengittää taidetta. Taide myös valuu ja vyöryy muuhun elämäni ja vastakohtaisesti myös kaikki muu ympärilläni tihkuu osaksi taidettani. Kun nämä törmää, syntyy tarve teokselle.

Kuva 10. Katso, miten kaunis taivas, 2020.

Minulle taide on vakavaa leikkiä. Se on sattumaa. Se on etsimistä ja ympäröivän maailman tutkimista. Kauneuden löytämistä rumuuden keskeltä ja kovan esiintuomista

pehmeiden kautta. Se on epämiellyttävää, se on kiehtovaa, se on jotain mistä ei halua koskaan olla täysin varma. Se on juuri sitä, mitä elämä on. Sitä, missä vietämme aikaamme ja mistä paloista olemme koostuneet. Se on perimää, se on opittua, se on tutkimisen ja etsimisen, löytämisen ja kadottamisen tulos. Ei mitään, mutta samalla aivan kaikkea.

4 LOPUKSI

Olen tarkastellut sattumaa ja sitä millä tavoin se näkyy taiteellisessa työskentelyssäni. Olen pohtinut sattumaa laajempänä ilmiönä ja siirtynyt sitä kautta tutkimaan sattuman osallisuutta siihen millainen minä olen, millä tavalla sattuma on ohjannut elämäntarinaani. Tutkin myös sitä, millä tavalla sattuma on vaikuttanut perimääni ja millä tavalla taas äitisuhteeni on vaikuttanut minuun ja taiteelliseen työskentelyyni.

Teen teoksia sattumasta, sattumalta, sattumanvaraisin materiaalein. Mutta miten sattuma vaikuttaa hetkessä, jolloin teen teoksia? Hetkessä, jolloin löydän kiinnostavan esineen, valokuvaan tuokion, videoin liikkeen. Miten millekään näille ei ole käyttötarkoitusta, mutta ne löytävät kuitenkin usein tiensä osaksi teosta. Annan sattuman tehdä materiaallivalintoja. Annan mahdollisuuden niille materiaaleille, jotka ovat ympärilläni juuri sillä hetkellä. Annan sattumalle tilaa ja serendipiteetille tilaisuuden luoda jotain uutta, jotain suunnittelematonta. Yhtäkkiä sattuma, kiinnostus ja tutkimus lyövät päänsä yhteen ja saattaa syntyä jotain uutta, jotain suunnittelematonta. Tai sitten ei. Teos saattaa syntyä, mutta teos saattaa myös kuolla.

Taiteellinen työskentelyni on pääosin hyvin henkilökohtaista, elämäkerrallista, päiväkirjamaista ja koen omakuvallisen työskentelyn olevan yksi taiteellisen työni kulmakivistä. Dokumentoin elämää ja arkipäiväisiä hetkiä, joista tulee jollain tapaa erityisiä, kun ne saavat ympärilleen taiteen konseptin. Maalaan, koska se tuntuu terapialta. Kirjoitan, koska se tuntuu terapialta. Valokuvaan, koska se tuntuu terapialta. Haluan luoda tiloja, joihin voi mennä sisään, haluan luoda tarinallisia hetkiä. Haluan nostaa yksinkertaisia ja arkisia asioita esiin ja tehdä niistä merkityksellisiä. Ainakin itselleni.

Pohdin henkilökohtaisuuden rajoja. Kerronko liikaa? Kerronko tarpeeksi? Kiinnostaako ketään? Onko tässä mitään järkeä? Saako tästä kukaan muu kuin minä mitään? Onko taiteellinen työskentelyni vain päiväkirjaamista, oman itseni tarjoamista? Teenkö teoksia lopulta vain itselleni? Ajatukset pyörii sattumassa, mutta onko sitä edes oikeasti olemassa vai teenkö sittenkin valinnat ihan itse? Päässäni pyörii kysymyksiä, joihin en itse tai kukaan mukaan osaa tai voi vastata. Hyvä niin.

LÄHTEET

Guggenheim 2018. Jackson Pollock Alchemy. Viitattu 10.11.2019

<https://www.guggenheim.org/artwork/3482>

Jula, J. 2018. Sattuma taiteen tapahtumisen välineenä. Viitattu 25.11.2019

https://shop.aalto.fi/media/filer_public/7c/30/7c30aeac-14bb-4098-a85a-558827a01170/jula_web.pdf

Kielitoimiston sanakirja 2019. Sattuma. Viitattu 24.9.2019

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/sattuma>

Kiuru, S. Artist statement. Viitattu 30.10.2019

<https://satukiuru.com/artiststatement.html>

Kosonen, P. 2000. Elämät sanoissa. Helsinki: Tutkijaliitto.

Lehtonen, T. 2014. Sattuma, ensimmäinen osa: Rouva fortuna. Viitattu 12.11.2019

https://www.univaasa.fi/fi/blogs/expert/ajatusyhteys/sattuma-ensimmainen_osa-rouva_fortuna/

MoMa 2019. Decalcomania. Viitattu 25.10.2019

<https://www.moma.org/collection/terms/30>

Museum Tinguely 2019. Jean Tinguely. Viitattu 25.11.2019

<https://www.tinguely.ch/en/sammlung/sammlung.html?period=&detail=795301f4-443e-44b7-94c9-c87f236acff8>

Royston M. Roberts 1998. Sattumia Tieteessä. Helsinki: Helsinki University Press

Ruelle, D. 1991. Sattuma ja Kaaos. Helsinki: Art House.

Salosensaari R. 2005. Sattuma, kausaliteetti ja vapaa tahto. Viitattu 25.11.2019

<https://docplayer.fi/12159673-A-g-ei-mielikuvituksen-eroa-ei-ainakaan-mielikuvituksessa-todellisuudessa-martin-9v-72-2005-4-vsk-10-6-2005-agon-7-10-6-2005.html>

Tate 2019. Automatism. Viitattu 25.11.2019

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/automatism>

Tieteen termipankki 2019. Determinismi. Viitattu 23.10.2019

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:determinismi>

Il Sapere 2019. Marina Abramovic on performing 'Rhythm 0' 1974. Viitattu 25.11.2019

<https://www.youtube.com/watch?v=kijKz3JzoD>

